

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. VI. Qui patitis antè diebus nihil minùs cogitans quàm de morte,
communicavit ex devotione, non tenetur accipere aliud Viaticum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

remo supplicio afficiendi. Si omnibus, inquit Concilium Moguntinense II. sub Rabano cap. 27. de peccatis suis penam confessionem agentibus, & dignè penitentibus Communo in fine secundum canonem iussim danda est; cur non eis, qui pro peccatis suis penam extremam persequuntur? Colligo secundò, & erit

CONCLUSIO VI.

Qui paucis antè diebus nihil minus cogitans quàm de morte, communicavit ex devotione, non tenetur accipere aliud Viaticum.

Ratio principalis est, quia talis communicavit in articulo, vel periculo mortis; siquidè articulus mortis non sic computandus est, quasi Eucharistia debeat sumi immediatè ante mortem: sic quippe executio hujus præcepti frequenter esset impossibilis, & qui hodie manè sanus communicasset, si à prandio subito incurreret periculum mortis, teneretur iterum communicare, quod nemo rectè dixerit. Sufficit ergo quòd ita communicetur, ut satisfiat fini legis; finis autem est, ut dixi præcedenti Conclusionè, vegetatio seu vigor spiritus in hora mortis, qui vigor facillè retinetur per octo vel decem dies.

Hanc sententiam tenet Suarius disput. 69. sect. 3. §. Rogabis: consilium tamen, & meritò, iteratam Communionem, etiam si tempus interceptum breve sit, v. g. præcedentis diei: nam tunc licitum est per modum Viatici iterum communicare, etiam post cibum & potum, quia Ecclesia non limitavit hanc facultatem ad eos, qui antè longum vel breve tempus non communicaverunt, sed simpliciter illam concessit omnibus; qui Viaticum non acceperunt; in dicto autem casu propriè & formaliter non accepit homo Eucharistiam per modum Viatici. Plus dico: tametsi formaliter accepisset Viaticum; sola utilitas Communionis in articulo mortis exculat à lege jejuniè, de quo infra proprio loco.

Nihilominus oppositum Conclusionis docet Valquez disp. 214. cap. 2. n. 13, dicens: Ego solum in ipso articulo mortis, inchoatà jam ægitudine, hujus præcepti obligationem ita incipere censeo, ut intra illud tempus solum ei satisfieri possit. Rationes quas addert, nullius sunt momenti, & ex jam dictis facillè solvuntur.

Primum, inquit, quia si semel admittamus, ante articulum mortis huic obligationi fieri possit satisfactio, non posset assignari ratio, ob quam potius sufficiat pridie, quàm ante duos, aut plures dies ei satisfieri. Respondeo, rationem esse, quia non pro quolibet tempore censetur quis retinere fructum Communionis, quatenus eo indiget pro articulo mortis.

Sed contra: ergo poterit aliquis in eodem infirmitatis statu obligari ad sæpius communicandum. Consequens videtur falsum; quia Sacramentum Extremæ Unctionis, quod etiam ordinatur ad subsidium infirmi, non potest iteratò suscipi; nisi mutato infirmitatis statu. Consequentia tenet; quia potest infirmitas mortalis tam longo tempore durare, ut Communio, quæ hodie v. g. fit, non censeatur sufficienter vegetare infirmum post unum, aut duos menses: ergo ad hunc finem consequendum tenetur iterum communicare.

Resp. primò Negando Subsumptum. Ad ejus probationem nego Consequentiam: disparitas quippe inter Communionem & Unctionem est voluntas instituentis, quæ nobis innotebit ex praxi Ecclesiæ, quæ non permittit mortuis quamdiu perseverat idem morbi status iteratam Unctionem; bene tamen iteratam Viatici sumptionem. Ratio verò congruentiæ reddi potest, quòd Sacramentum Unctionis solummodò institutum sit ad alleviandum in extrema infirmitate hominem; & ideo ratione hujus significationis, manente eadem infirmitate extremà, non debet iterari: Sacramentum autem Eucharistiæ ad nutriendum hominem, sive illo nutrimento indigeat homo pro ultima debilitate, sive aliàs.

Hinc quoties indigere censeatur homo hoc nutrimento, potest illud iterum suscipere. Et quia maximè illo indiget imminente ultimo certamine, voluit Ecclesia suo præcepto ad hoc inducere homines, ut paulò ante mortem communicent. Quantum verò futurum sit illud tempus, prudenti arbitrio videtur relinquendum, ut si v. g. octo aut decem dierum esse censeatur, inquit Suarez supra.

Resp. secundò Negando primam Consequentiam; quia quamvis ad præcepti impletionem sufficiat ita facere, quòd præceptum est, ut satisfiat fini legis; tamen ad præcepti inductionem non sufficit finis legis, sed insuper requiritur voluntas Legislatoris, idque externa. Proinde tametsi, durante diutius articulo mortis, iterum possit occurrere ratio communicandi, non tamen id sub obligationem cadit; cum lex non præcipiat: solum enim simpliciter ait, in articulo mortis communicandum, quòd unà Communionem satis impletur.

Hinc patet, quid respondendum sit ad hanc Consequentiam: ergo qui hodie in articulo mortis sacrilegè communicavit, vel post sacram Communionem peccavit mortaliter, tenetur rursus communicare, quia vel nullum fructum Sacramenti percepit, vel certè perceptum fructum per peccatum perdidit. Patet, inquam, Consequentiam esse negandam: quia licet ex fine Legislatoris sæpius colligamus mentem legis, tamen lex ad illum finem non obligat, ut superius latius declaravi; & praxis in his casibus satis declarat.

Aliud

An aliquis in eodem infirmitatis statu possit obligari ad iteratam Communionem

53

Ad præcepti inductionem non sufficit finis legis.

54. Qui in articulo mortis sacrilegè communicavit, non tenetur rursus communicare.

Aliud est de Sacramento Pœnitentiæ, utpote obligante pro reconciliatione cum Deo, & primâ gratiâ consequendâ, quæ est necessaria ad salutem; ideoque si ea per peccatum est amissa, iterum obligatio illius Sacramenti reviviscit.

55. Ergo prima probatio Vasquezii parvi ponderis. Nec minùs levis secunda. Deinde, inquit, eadem sententia probatur; quia si quis constitutus in ægitudine, jam sentiret mortis periculum, iustè posset Sacramentum non jejuni accipere, etiamsi præcedenti die bene valens illud accepisset, quis hoc neget? Nemo Vasquez. Sed quid tum? Atqui, subsumis, nemo excusatur à præcepto jejuni præmittendi ante Eucharistiâ, nisi ratione alterius præcepti, quod magis strictè obligat. Nego subsumptum; sed sufficit in illo articulo sola utilitas Communionis, ut suprà dixi & infra latius declarabo.

Lugo. Bene advertit Lugo disp. 16. nu. 42. illud argumentum facile retorqueri posse; quoniam ex eo sequitur, ægrotum, qui in eadem infirmitate sepius communicavit ex devotione, non posse jam morti proximum accipere Viaticum absque jejuniis: nam multò antè, & forè ab initio incipit morbus esse periculosus; & secundùm Vasquezium, qualibet Communionis accepta, postquam cepit periculum, satisfacit præcepto, etiamsi fiat absque intentione Viatici: & tamen praxis omnium Religiosorum, quam non potuit hic Auctor ignorare, est in contrarium.

*6. Quid dicam de tertia probatione? Postremò, ait Vasquez, inauditum est præceptum aliquod servari & impleri per opus aliquod ante tempus obligationis: quomodo igitur per Communionem extra articulum mortis satisfieri potest præcepto, quod solum in ipso articulo obligat?

Adducuntur multi casus, in quibus Lugo putat id fieri; Ad label. Tandem hinc probationem Lugo suprà n. 39. multas adducit instantias, in quibus videtur satisfieri præcepto per opus factum ante obligationem. Prima est illius, qui post recitatum divinum Officium ex devotione, suscipit Ordinem Sacrum, vel proficetur in Religionem approbata. Secunda Sacerdotis, qui manè facit Sacrum, & postea pergit ad alium locum, in quo est præceptum audiendi Missam propter Festum illius loci. Tertia Pensionarii, qui habens obligationem recitandi Officium parvum B. Martæ, loco illius recitavit Officium majus, quo recitato accipit beneficium Ecclesiasticum. Quarta Beneficiarii, qui post Officium recitatum accipit secundum beneficium obligans ad Officium. Quinta Subdiaconi, qui post Horas persolutas ordinatur Diaconus; & Diaconi, qui ordinatur Sacerdos. In his omnibus casibus putat Cardinalis secundùm communem sensum fidelium satisfieri obligationi audiendi Missam, vel recitandi divinum Officium, antequam obligatio existat.

Quidquid sit de veritate istorum casuum; sed non nam primus & tertius à multis reprobantur; ad alios autem responderi posset consuetudinem sic interpretari mentem Ecclesiæ. Prout etiam ex privilegio, qui vesperi legit Matutinas sequentis diei, satisfacit obligationi pro tunc nondum existenti, & ex voluntate creditoris, qui debet v. g. centum florenos primâ die Maii, anticipatè potest solvere: nisi malueris dicere, diem sequentem pro Horis nocturnis incipere Ecclesiasticè ab occasu solis; anticipatam autem solutionem extinguere debitum pecuniarium, quia die occurrente jam invenitur æqualitas inter datum & acceptum; perinde enim est primâ die Maii habere in bonis suis centum florenos, atque illos tunc primùm accipere, sicuti fur retinens bona aliena, censetur moraliter illa accipere.

Igitur quidquid sit de his casibus: Respondeo ad tertiam probationem Vasquezii, Communionem, de qua impræsentiarum, non exhiberi ante tempus obligationis, id est, extra articulum vel periculum mortis, sed in ipso articulo vel periculo; hoc est, in tali statu hominis, quem post paucos dies sequetur mors, est homo hoc ignoret. Enim verò intentio Ecclesiæ est obligare hominem, ut non moriatur absque Eucharistia proximè accepta; illa autem obligatio erat, quando suscipit Communionem, etiam si homo ignoraret & de ea nihil cogitaret.

Constat enim: quia si quis ex revelatione divina sciret se cras subitò moriturum, teneretur jam communicare. Quidni, cum reus teneretur, qui licet se moriturum ex sententia iudicis? Ergo antequam morbus incipiat, est obligatio, licet propter nostram ignorantiam excusetur; adeoque Communionis reipla, licet non ex intentione communicantis, facta sit intrâ tempus, quo jam obligabat; præceptum enim, ut statim dixi, solum est de Communionem paulò ante mortem præmittenda.

Dices; si non intendit satisfacere præcepto: ergo non satisfecit. Resp. Negando Consequentiam: quippe, ut communiter docetur in Tract. de Legibus, etiam cum contraria voluntate potest satisfieri præcepto, dummodò actus præceptus sit rationali & liberâ voluntate; quia in potestate observantis legem non est, obligationem illius prorogare, aut postquam fecit id, quod lege præcipitur, eam imposterùm iterum implendam reservare.

Dices rursum: ergo qui sciret instare morbum periculosum, deberet statim communicare. Resp. Negando Consequentiam: quia sufficit quòd communicet ante mortem; jam autem in ipso morbo adhuc poterit communicare. Sicuti licet satisfieri possit obligationi legendi Horas Canonicas primâ horâ diei, equidem satis est si legantur horâ duodecimâ, sive ultimâ. Similiter quamvis satisfieri possit obli-

In articulo mortis sola utilitas Communionis excusat à præcepto jejuni.

Lugo.

*6. An possit satisfieri præcepto, antequam obliget?

Adducuntur multi casus, in quibus Lugo putat id fieri;

obligationi audiendi Missam horâ 6. quis tamen dicat illum peccare, qui differt audicionem usque ad horam undecimam?

Cæterum qui prævidet impedimentum communicandi tempore agridudinis, teneatur prævenire intrâ illud tempus, quod moraliter æstimatur tempus mortis; sicut obligatus audire Missam, teneatur prævenire horam undecimam, si in illa prævidet impedimentum.

Et sicuti qui omisit audire Sacrum die Dominicâ, sive culpabiliter, sive inculpabiliter, non teneatur illud audire die Lunâ; quia res præcepta amplius non existit, ita qui non communicavit in articulo mortis, sive bonâ, sive malâ fide, eo transacto, amplius non obligatur quia obligatio illa tantum erat pro articulo isto necessitatis; quo proinde cessante, cessat etiam præceptum.

Petes; an qui hodie manè communicavit ex devotione, nesciens se esse proximum mortis, possit post meridiem, agnito mortis periculo, accipere Viaticum? Responsio communis est:

CONCLUSIO VII.

Qui manè communicavit ex devotione, non potest eadem die post meridiem accipere Viaticum.

Intelligo Conclusionem, sive communicaverit manè bene valens, sive infirmus. Illam expressis verbis docet Suarius disp. 69. sect. 3. §. Rogabis, in fine: At verò, intrâ eundem diem non est hæc licentia danda; quia non solum non est in usu, sed etiam iterata Communio intrâ eundem diem est simpliciter ab Ecclesia prohibita. Hæc ille.

Addit Lugo supra p. 51. se non invenisse ullum Auctorem, qui oppositam sententiam typis mandaverit; solum invenio, inquit, ter, vel quater fuisse in diversis locis ad praxim deductam in totidem casibus. Sed reverâ quod semel, aut iterum in repentinis casibus fit, non æquivalet auctoritati eorum, qui accuratè de re cogitantes scribunt: facili enim fieri potest, ut in subita illa turbatione non occurrant rationes omnes, & ideo eligatur id, quod tutius & utilius existimatur animæ ægroti. Hæc ille.

Ratio autem communis sententiæ est prohibitio Ecclesiæ communicandi bis eadem die, quæ, cum sit inducta in Sacramenti reverentiam, non videtur cessare, nisi quando secunda Communio est necessaria ad impediendam irreverentiam Sacramento inferendam; ut, ne ab

Hæreticis conculcetur, ne Sanguis effusus in terram maneat, si sacrificans, qui effudit, non possit, vel nolit lambere.

Contra; etiam lex jejunii inducta est in Sacramenti reverentiam, & tamen cessat ubi nullum est periculum irreverentiæ, v. g. in periculo mortis. Resp. ex mera benignitate Ecclesiæ, quæ constat ex communi praxi & consuetudine, quæ consuetudo non habetur in nostro casu.

Contra II. per Communionem matutinam non fuit satisfactum præcepto divino, aut saltem Ecclesiastico accipiendi Viaticum: ergo &c. Resp. vel hoc præceptum prævalet alteri, vel non: si primum, ergo non tantum potest, sed etiam debet accipere post meridiem aliud Viaticum; quod non solum contra omnes Doctores, inquit Suarius supra, sed etiam contra Ecclesiæ consuetudinem esse videtur.

Sin verò non prævalet, liquet profectò non posse accipere; adeoque hujusmodi moribundum excusari ab impletione præcepti, etiam divini, si tale est (quod non puto) utique propter impossibilitatem non physicam, sed moralem; eodem modo, quo ille excusatur, cui deest copia Sacramenti, nisi Sacerdos celebret sine vestibus sacris.

Resp. II. Negando Antecedens. Patet ex Conclusionem præcedenti, quæ manifestè inferat Conclusionem præsentem, nisi quis præsumere velit de benignitate Ecclesiæ, quòd sicuti ob solam utilitatem Communionis in extremo vitæ periculo dispensat in lege jejunii; ita ob eandem utilitatem dispenset in prohibitione bis communicandi eodem die.

Quæ sanè præsumptio si nititur veritate, jam licitum erit & congruum in tali casu bis communicare, licet non obligatorium. Quod videtur sensisse Sanctus Vincentius Ferrerius Serm. 2. de Assumptione B. Virginis, ubi sic ait: Secundus dies est Communio: etiamsi illâ die celebraverit, adhuc est communicandum; hoc est tamen non ex necessitate faciendum, sed congruitate.

Cæterum Doctores Scholastici, qui videntur docere oppositum nostræ Conclusionis, quos citat, & sequitur Diana 4. parte tract. 4. resol. 197. & 5. parte tract. 3. resol. 33. denique 6. parte tract. 6. resol. 18. Omnes supponunt secundam Communionem esse necessariam ex præcepto divino, vel saltem Ecclesiastico accipiendi Viaticum.

Certè si Valquez subscripsit huic sententiæ (ut testatur Gaspar Hurtado de Sacramentis disp. 10. de Eucharistia diff. 2. quod etiam mihi satis constat, inquit Dicastillo disp. 10. nu. 41.) non aliter potuit illam intellexisse, cum supra, ut vidimus, expressè doceat neminem excusari à præcepto jejunii præmittendi ante Eucharistiam, nisi ratione alterius præcepti, quod magis strictè obligat: quomodo

P P ergo

61. Prima ob- jectio.

Solvitur.

Secunda ob- jectio.

Solvitur primo.

Suarus

Solvitur se- cundo.

S. Vincent. Ferrerius.

62. Diana.

Valquez, Hurtado, Doctores, qui contra- rium senti- unt, sup- ponunt se- cundam Com- munionem esse neces- sariam.

59. Qui prævi- det impe- dimentum tempore mortis, te- neatur prævenire.

60. Qui manè communicavit ex devotione, non potest eadem die accipere Viaticum.

Lugo.

ab præ- cepto Ec- clesiæ inhi- bitis bis. non Com- munionem.